

**МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ
ПОЛІТИКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ КЕРІВНИХ КАДРІВ
КУЛЬТУРИ І МИСТЕЦТВ**

ДРУЖИНЕЦЬ Маріанна Ігорівна

УДК 792.7:784(477):008-044.247(4)(043.5)

**ЕСТРАДНЕ МУЗИЧНЕ МИСТЕЦТВО УКРАЇНИ
КІНЦЯ ХХ – ПОЧАТКУ ХХІ СТОЛІТТЯ ЯК ФАКТОР
ЄВРОІНТЕГРАЦІЇ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ**

26.00.01 – теорія та історія культури

АВТОРЕФЕРАТ

дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата мистецтвознавства

Київ – 2021

Дисертацією є кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Роботу виконано на кафедрі академічного і естрадного вокалу та звукорежисури Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв Міністерства культури та інформаційної політики України (Київ).

Науковий керівник: доктор культурології, професор
КОРНІЄНКО Владислав Вікторович,
ДП «Національний цирк України»,
генеральний директор.

Офіційні опоненти: доктор мистецтвознавства, професор
САМОЙЛЕНКО Олександра Іванівна,
Одеська національна музична академія
імені А. В. Нежданової,
проректор з наукової роботи;

кандидат мистецтвознавства, професор
ЗЛОТНИК Олександр Йосипович,
Київська муніципальна академія
музики ім. Р. М. Глієра, ректор.

Захист відбудеться «14» травня 2021 року о 12.00 на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 26.850.01 у Національній академії керівних кадрів культури і мистецтв за адресою: 01015, м. Київ, вул. Лаврська, 9, корпус 15, ауд. 201.

З дисертацією можна ознайомитися в науковій бібліотеці Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв за адресою: 01015, м. Київ, вул. Лаврська, 9, корпус 11.

Автореферат розіслано «13» квітня 2021 року.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради
доктор культурології, професор

 О. В. Овчарук

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми дослідження. Євроінтеграційний потенціал української культури кінця ХХ – початку ХХІ століття знаходить відбиток в усіх видах мистецтва – музичному, образотворчому, театральному, хореографічному. Проте найбільш послідовно культурна євроінтеграція як складний процес взаємодії, взаємопроникнення, взаємовпливу активізується в естрадному музичному мистецтві, що є складним багатокомпонентним художнім феноменом і представлено співпрацею українських, зарубіжних артистів і продюсерів, участю вітчизняних виконавців у європейських фестивалях, конкурсах, музичних талант-шоу. Різні форми комунікації для цих заходів послідовно закладаються в українських освітніх мистецьких закладах як осередках євроінтеграції.

Вивчення естрадного музичного мистецтва ґрунтується на проблематиці популярної музики (В. Конен, Л. Мархасьова, А. Сохор, А. Троїцький, А. Цукер, Ф. Шак), теорії та історії естрадного музичного мистецтва (Ю. Дмитрієв, С. Думасенко, О. Злотник, С. Клітін, Е. Рибаківа, Т. Самая, О. Самойленко, Є. Уварова). Українське естрадне музичне мистецтво як мистецтво євроінтеграційної комунікації стало предметом досліджень вітчизняних науковців (І. Бобул, О. Бойко, О. Зосім, О. Мозгова, М. Мозговий, І. Палкіна, М. Поплавський, Т. Рябуха, О. Сапожнік, В. Тормахова, О. Шевченко, І. Шнур).

Для осмислення сутності європейської культурної традиції та інтеграції в естрадному музичному мистецтві методологічне значення мають праці вітчизняних (О. Афоніна, Н. Герасимова-Персидська, В. Корнієнко, О. Маркова) та зарубіжних (Д. Белл, М. Конрад, В. Ландекер, П. Рієтберген, Ю. Лотман, В. Мартинов, В. Холопова, А. Яжебська) дослідників. Однак й досі в українській науці немає робіт, у яких був би виявлений євроінтеграційний потенціал української масової культури, зокрема естрадного музичного мистецтва. Лише комплексний аналіз євроінтеграційних тенденцій останнього, що поєднує мистецтвознавчий, історичний та культурологічний підходи, зможе забезпечити всебічний розгляд естрадного музичного мистецтва в контексті процесу інтеграції українського суспільства до єдиного загальноєвропейського культурного простору.

Творчість провідних вітчизняних естрадних сольних та колективних виконавців, композиторів, продюсерів, аранжувальників і віддзеркалює євроінтеграційні тенденції розвитку українського естрадного музичного мистецтва, що підтверджується результатами пісенного конкурсу Євробачення, вокальних талант-шоу, і виявляє значення національної компоненти.

Недостатня розробленість зазначеної тематики в науковому дискурсі культурології, теорії та історії культури зумовила вибір теми дисертації **«Естрадне музичне мистецтво України кінця XX – початку XXI століття як фактор євроінтеграції української культури»**.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертація виконана згідно з планами науково-дослідної роботи кафедри академічного і естрадного вокалу та звукорежисури Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв та відповідає комплексній темі «Актуальні проблеми культурології: теорія та історія культури» (державний реєстраційний № 115U001572) перспективного тематичного плану науково-дослідної роботи Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв.

Науковим завданням дисертації є мистецтвознавча характеристика естрадного музичного мистецтва України кінця XX – початку XXI століття як складного художнього феномена сучасного українського та європейського культурного простору в контексті євроінтеграційних процесів.

Мета і завдання дослідження. *Мета* дослідження – комплексно висвітлити музичне мистецтво естради в контексті євроінтеграційних тенденцій розвитку української культури кінця XX – початку XXI ст.

Реалізація даної мети зумовила необхідність постановки та вирішення таких *завдань*:

— виявити євроінтеграційні засади сучасної української культури, зокрема музичної;

— охарактеризувати масову культуру як ґрунт естрадного музичного мистецтва естради;

— розглянути еволюційні процеси естрадного мистецтва та естрадного музичного мистецтва з позицій їх взаємодії із засобами масової комунікації;

— висвітлити розвиток української естрадної пісні в контексті євроінтеграційних тенденцій української культури XX – початку XXI ст.;

— охарактеризувати євроінтеграційні тенденції в творчості провідних українських естрадних виконавців;

— осмислити роль пісенного конкурсу Євробачення та вокальних талант-шоу як знаряддя культурної євроінтеграції сучасної української естрадної музики;

— проаналізувати діяльність українських освітніх закладів як осередків, що стимулюють євроінтеграційний вектор розвитку естрадного музичного мистецтва.

Об'єкт дослідження – євроінтеграційні процеси української культури кінця XX – початку XXI ст.

Предмет дослідження – естрадне музичне мистецтво України кінця XX – початку XXI ст. як чинник культурної євроінтеграції країни.

Хронологічні межі дослідження охоплюють період з 1990-х рр. до 2020 рр., а саме період активізації євроінтеграційних процесів у незалежній Україні. Вихід за зазначені хронологічні межі у другому розділі роботи викликаний необхідністю унаочнити євроінтеграційний вектор української музичної естради 1920–1980-х рр.

Методи дослідження. Проведене дослідження носить *комплексний міждисциплінарний характер*, у ході реалізації якого використовувалися методи та підходи, що забезпечили відображення багатоаспектності проблематики вивчення музичного мистецтва естради в контексті євроінтеграційних процесів української культури кінця ХХ – початку ХХІ ст. *Системний підхід* дозволив дослідити музичне мистецтво естради як цілісне явище української та європейської культур. У дисертації поєднано *мистецтвознавчий, історичний та культурологічний підходи*, завдяки чому було всебічно відтворено розвиток музичного мистецтва естради в Україні в контексті процесу інтеграції українського суспільства до єдиного загальноєвропейського соціокультурного простору. *Метод моделювання* було застосовано при створенні моделі еволюційного розвитку естрадного мистецтва у ХХ ст. *Емпіричний (спостереження, інтерв'ю)* та *аналітичний методи* було використано при вивченні творчості українських естрадних виконавців, зокрема в різних євроінтеграційних проєктах (пісенний конкурс Євробачення, вокальні талант-шоу); *жанрово-стильовий метод* – для аналізу доробку провідних українських естрадних виконавців; *соціокультурний* – для встановлення місця естрадної музичної традиції в сучасному українському та європейському соціумі; *метод теоретичного узагальнення* – для підведення підсумків проведеного дослідження.

Теоретичну базу дисертації складають:

— роботи, що розглядають питання єдності європейської культурної традиції та культурної інтеграції (С. Аверінцев, О. Афоніна, Л. Баткін, Д. Белл, М. Вебер, Н. Герасимова-Персидська, В. Карєв, М. Конрад, В. Корнієнко, В. Ландекер, В. Лісовий, Д. Ліхачов, Ю. Лотман, О. Маркова, В. Мартинов, М. Наринський, С. Павлишин, П. Рієтберген, О. Соколов, П. Сорокін, Р. Тарнас, Й. Хейзінга, В. Холопова, В. Шевельов, А. Яжебська, К. Ясперс);

— дослідження з питань масової культури, зокрема й в інформаційну добу (Т. Адорно, М. Бахтін, Р. Безугла, Д. Белл, В. Беньямін, Ж. Бодріяр, Р. Вільямс, Ю. Габермас, У. Еко, М. Кастельс, А. Костіна, М. Маклюєн, Г. Маркузе, Ч. Мукерджі, О. Негт, Х. Ортега-і-Гассет, К. Станіславська, Дж. Сторі, Д. Томпсон, Е. Тоффлер, А. Турен, А. Флієр, Е. Фромм, М. Фуко, Ж. Фурастьє, Г. Честертон, М. Шадсон);

— праці, присвячені проблематиці культурних та мистецьких комунікацій (В. Корнієнко, О. Косяк, Д. Мак-Квейл, М. Маклюєн, А. Соколов);

— розвідки з теорії та історії естрадного мистецтва (С. Думасенко, Ю. Дмитрієв, Є. Кузнєцов, С. Клітін, Е. Рибаківа, Т. Самая, Є. Уварова) та популярної музики (В. Конен, Л. Мархасьов, А. Сохор, А. Троїцький, А. Цукер, Ф. Шак);

— дослідження з проблематики української естрадної музики (О. Бойко, І. Бобул, О. Мозгова, М. Мозговий, І. Палкіна, М. Поплавський, Т. Рябуха, О. Сапожнік, В. Тормахова, О. Шевченко, І. Шнур).

Емпіричною базою дослідження стали *аудіо-* та *відеороботи* провідних українських виконавців (гурти «Воплі Відоплясова», «Океан Ельзи», «The Hardkiss», «Kozak System», «Kazka», «ДахаБраха», «Onuka», сольні артисти Аліна Паш, Maruv), *матеріали* телевізійних вокальних талант-шоу («Караоке на Майдані», «Шанс» «Фабрика зірок», «Суперзірка», «Співай як зірка», «Х-фактор», «Голос країни»), пісенного конкурсу Євробачення, у якому брали участь українські виконавці: Джамала, Руслана, Олександр Пономарьов, Верка Сердючка, Тіна Кароль, Міка Ньютон, Злата Огневич та ін., *інтерв'ю* з відомими українськими артистами (Ніна Матвієнко, Олег Скрипка).

Наукова новизна дисертації визначається тим, що в роботі *вперше*:

— здійснено комплексне дослідження естрадного музичного мистецтва в контексті євроінтеграційних процесів в Україні кінця ХХ – початку ХХІ століття;

— обґрунтовано змістові параметри, за якими відбувається євроінтеграція українського естрадного музичного мистецтва в сучасний європейський культурний простір;

— простежено основні тенденції еволюційних процесів естрадного музичного мистецтва кінця ХХ – початку ХХІ століття у вимірах трансформації форм масової комунікації;

— висвітлено теоретичні та практичні засади розбудови системи професійної музичної освіти в галузі естрадного музичного мистецтва.

Уточнено:

— поняття «естрадне музичне мистецтво», що інтерпретується в дослідженні як складний культурно-мистецький феномен, що функціонує в просторі масової культури та охоплює широкий спектр жанрів, напрямів та стилів популярної інструментальної та вокальної музики, розвиток яких уможливується завдяки багатогранній творчій діяльності естрадних виконавців (сольних та колективних), композиторів, аранжувальників, звукорежисерів тощо.

Поглиблено:

— уявлення про роль вокальних талант-шоу та пісенного конкурсу Євробачення як чинників, що сприяють культурній євроінтеграції сучасної української естрадної музики;

— розуміння значення освітньої діяльності сучасних мистецьких закладів вищої освіти (Київська муніципальна академія естрадного та циркового мистецтв; Київська муніципальна академія музики ім. Р. М. Глієра) як провідних осередків у підготовці фахівців у сфері естрадного музичного мистецтва України.

Набули подальшого розвитку:

— оцінка творчості сучасних представників естрадного музичного мистецтва, їх ролі в реалізації європейських інтеграційних культурно-мистецьких процесів;

— питання взаємодії масової музичної культури та естрадної музики, євроінтеграційних тенденцій української культури, естрадної музичної освіти.

Теоретична цінність роботи полягає в осмисленні українського естрадного музичного мистецтва як дієвого чинника культурної євроінтеграції України. Теоретичні положення і висновки дисертації можуть бути корисні для подальшого вивчення масової музичної культури постіндустріальної доби та історії музичного мистецтва естради. Результати дослідження становлять внесок у подальшу розробку теоретичних підвалин масової музичної культури та естрадознавства.

Практичне значення дисертації. Основні положення роботи можуть бути використані при розробленні базових теоретичних і практичних вишівських курсів, при укладанні підручників, посібників, методичних рекомендацій з проблем масової музичної культури, теорії та історії музичної естради. Теоретичні положення та матеріали можуть бути використані здобувачами вищої освіти та наукових ступенів при написанні кваліфікаційних робіт, а також естрадним артистам у їх практичній діяльності. Матеріали дисертації використовуються автором у лекційних курсах «Естрадний спів», «Історія та теорія шоу-бізнесу», «Виконавське мистецтво», «Основи вокальної культури» Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтв.

Особистий внесок здобувача. Дисертація є самостійним науковим дослідженням, у якому осмислено значення українського естрадного музичного мистецтва як чинника культурної євроінтеграції України доби незалежності. Усі наукові результати, викладені в дисертації, отримано автором особисто. Опубліковані статті за темою дисертації написані без співавторів.

Апробація результатів дослідження. Дисертація обговорювалась на засіданнях кафедри академічного і естрадного вокалу та звукорежисури та міжкафедральному теоретико-методологічному семінарі НАКККіМ; апробація матеріалів дисертації здійснювалась на *міжнародних наукових конференціях*: «Relevanța și calitatea formării universitare: competențe pentru prezent și viitor» (Bălți, 8 octombrie 2015), «Topical researches of the World Science» (Dubai, 28 June 2017), «Актуальні філософські, політологічні та культурологічні проблеми розвитку людини та суспільства у динамічному та глобалізованому світі» (Київ,

8–9 лютого 2019 р.), «The world of science and innovation» (London, 14–16 October 2020), «Україна першого двадцятиліття ХХІ століття: культурно-мистецький вимір» (Рівне, 17–18 листопада 2020 р.); *всеукраїнських наукових конференціях*: «Тенденції модернізації сучасного мистецтва» (Київ, 18 квітня 2013 р.), «Культура. Мистецтво. Діалог у часі та просторі» (Київ, 10 квітня 2014 р.), «Сучасне естрадне та циркове мистецтво: науковий та методичний аспекти» (Київ, 5–6 квітня 2017 р.), «Культура та інформаційне суспільство ХХІ століття» (Харків, 20–21 квітня 2017 р.), «Музичне мистецтво та наука на початку третього тисячоліття» (Одеса, 24 листопада 2017 р.).

Публікації. Основні положення дисертаційної роботи викладено у 16 одноосібних публікаціях: 5 статей у наукових фахових виданнях, затверджених МОН України за напрямом «мистецтвознавство», 2 статті у наукових виданнях України, які включені до міжнародних науково-метричних та реферативних баз, 1 стаття у зарубіжному науковому періодичному виданні, 8 публікацій в збірниках матеріалів наукових конференцій та інших виданнях.

Структура дисертації. Робота складається з анотації (українською та англійською мовами) зі списком публікацій за темою дисертації, вступу, трьох розділів (восьми підрозділів), висновків, списку використаних джерел (292 позиції), додатків, до яких включено список публікацій за темою дисертації та відомості про апробацію результатів. Загальний обсяг дисертації – 226 сторінок, з яких основного тексту – 195 сторінок.

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ ДИСЕРТАЦІЇ

У **Вступі** обґрунтовано актуальність теми, розглянуто сучасний стан вивчення дисертаційної проблематики, сформульовано мету й основні завдання дисертації, визначено її новизну, теоретико-методологічну базу, теоретичне і практичне значення, наведено дані щодо апробації основних положень дисертації, її обсягу та структури.

У **першому розділі «Теоретико-методологічні засади дослідження євроінтеграційних тенденцій української культури»**, що складається з двох підрозділів, окреслено теоретичну та методологічну базу дослідження.

У **підрозділі 1.1 «Євроінтеграційні тенденції української культури кінця ХХ – початку ХХІ ст.»** охарактеризовано трансформації у суспільстві (політичні, економічні, соціальні тощо), які знайшли відображення у сфері культури.

Культурна євроінтеграція означає двосторонній процес: входження України в європейський культурний простір й орієнтація України на здобутки європейської культури. Європейська інтеграція України у сфері культури й мистецтва є природним процесом, який зумовлений державним європейським

вибором, географічним розташуванням, відкритістю суспільства до міжкультурного діалогу, значним творчим потенціалом.

Визначено засади та принципи, за якими можна характеризувати творчість українських естрадних виконавців як такі, що сприяють культурній євроінтеграції естрадного музичного мистецтва України. До чинників культурної євроінтеграції естрадного музичного мистецтва України у її зовнішніх проявах належать: 1) використання у своїй творчості зовнішніх маркерів української культури (фольклор, музичний інструментарій) у поєднанні зі світовими музичними трендами (саунд, вокально-технічні прийоми, актуальні музичні стилі); 2) використання мови як комунікативного (англійська) та національно-маркованого (українська) чинника; 3) творча співпраця з європейськими артистами, створення різноманітних міжнародних музичних проєктів; 4) презентація українськими артистами своєї творчості за кордоном (гастролі, фестивалі, ротація музики на радіо і телебаченні тощо), які знайомлять європейців з важливими здобутками нашої культури; 5) орієнтація на європейські гуманітарні та культурні цінності; 6) комерціалізація сучасного естрадного музичного мистецтва заради входження на український, європейський та світовий музичний ринок.

У підрозділі 1.2 *«Естрадне музичне мистецтво як складова масової культури інформаційної доби: комунікативні аспекти»* на основі праць філософів, культурологів, соціологів охарактеризовано значення засобів масової інформації, сучасних інформаційних технологій, які формують бачення світу зі стандартизацією, не критичністю та наявністю власного віртуального часопростору. Масова культура уявляється особливим засобом сприйняття навколишньої дійсності та інструментом пристосування до умов сучасного світу. Технологічно розвинене суспільство характеризується специфікою виробництва, тиражування й трансляції культурної продукції в нових соціокультурних реаліях.

Естрадне музичне мистецтво стало складовою масової культури зі всіма ознаками, враховуючи товарні. Сучасна естрадна музика орієнтується на масового слухача, для якого доступні та зрозумілі стандарти масової культури.

«Естрадне музичне мистецтво» уточнюється у дослідженні як складний культурно-мистецький феномен, якому притаманний широкий спектр жанрів, напрямів та стилів популярної інструментальної та вокальної музики. Успіх і розвиток естрадного музичного мистецтва залежить від багатогранної творчості естрадних виконавців (сольних та колективних), композиторів, аранжувальників, звукорежисерів тощо, яка стає можливою у просторі масової культури.

Другий розділ «Європейський вектор розвитку українського естрадного музичного мистецтва», що складається з двох підрозділів, присвячений еволюції естрадного мистецтва ХХ ст. та характеристиці української естрадної пісні в контексті її євроінтеграційного вектора.

У підрозділі 2.1 «Еволюційні процеси в естрадному мистецтві ХХ – початку ХХІ ст.» здійснено огляд праць, присвячених вивченню естрадного мистецтва в його основних напрямках – джаз, рок і поп-музика. У цих роботах порушувалися питання зарубіжних впливів на українське естрадне музичне мистецтво.

На основі праць Ю. Дмитрієва, Ю. Дружкіна, С. Клітіна, Є. Кузнецова, Е. Рибаквої, Т. Самаї, Т. Совгири, Є. Уварової було здійснено історичний огляд естрадного мистецтва з точки зору трансформації його форм протягом ХХ ст. Зазначено, що в першій половині ХХ ст. йшло становлення та шліфування основних видів естради – концертної, театральної й святкової. Для усіх різновидів естрадного мистецтва (музичного – вокального та інструментального; театрального, хореографічного, циркового) базовою одиницею став концертний номер. Естрадні мініатюри поєднувалися у великі естрадні форми – естрадні концерти, ревію, вар'єте, мюзик-хол тощо. Вони, як окремі номери, були розташовані за дивертисментним принципом. Для нього була характерна розімкненість структури, вільне варіювання, незв'язність цілого.

У другій половині ХХ ст. у зв'язку з появою нових засобів масової інформації, передусім телебачення, естрадні форми зазнали трансформацій. При цьому традиційний поділ естради на три види та концертний номер як її базова одиниця залишилися незмінними, а естрадні форми оновилися. Виник жанр відеокліпу як аналог естрадної мініатюри та телеконцерт як аналог класичного концерту. Під впливом виражальних засобів телебачення суттєво видозмінилися місця дії, часу, темпоритму естрадного виступу, розширилися можливості демонстрації акторської гри, сценічної дії, мізансцен. З'явився новий жанровий тип – естрадний виступ з продовженням, подібно до телесеріалу. Тому жанр телепісні представлений як продукт телебачення у шоу-бізнесі.

Естрадне музичне мистецтво збагатилося засобами масової інформації, що вплинуло на жанрові форми, комунікативні можливості в передачі продукту до різної слухацької аудиторії як масової, так і елітарної.

Підрозділ 2.2 «Становлення та розвиток української естрадної пісні: європейський вектор» розкриває питання взаємозв'язків української та європейської популярної музики.

Висвітлено еволюційні етапи українського естрадного музичного мистецтва від 1920-х рр. до початку ХХІ ст. в контексті євроінтеграції. Зазначено, що українська музична культура завжди була частиною європейської, з якою вона постійно тісно контактувала і відповідно до загальноєвропейських процесів оновлювала свої форми. Розвиток українського естрадного музичного мистецтва у ХХ ст. також відбувався в тісному зв'язку із західноєвропейським, однак через бездержавність Україна була позбавлена можливості безпосередніх контактів з Європою, тому багато нових форм,

напрямів та стилів естрадної музики були адаптовані українськими виконавцями не прямо, а через російське посередництво.

Природний розвиток естрадної музики, а саме процеси стильової трансформації української естрадної пісні за часів існування СРСР, йшов уповільнено й хронологічно відставав від загальноєвропейського. Відставання було штучним і спричинене ідеологічним тиском, через що творчість окремих виконавців і цілі музичні напрями у СРСР заборонялися (у 1920–1940-х рр. – джаз, у 1960 – на початку 1980-х рр. – рок). У періоди часткового відкриття «залізної завіси» (Всесвітній фестиваль молоді і студентів 1957 р., Олімпіада 1980 р.) процеси адаптації радянською, зокрема українською, естрадою стильових напрямів світової естради прискорювалися.

Після здобуття Україною незалежності у 1991 р. євроінтеграційні тенденції розвитку української естради посилилися і через зняття ідеологічного тиску, і через можливість безпосередніх контактів українських та західних естрадних виконавців. Захоплення українського музичного ринку російським шоу-бізнесом у перше десятиріччя ХХІ ст. дещо уповільнило цей процес, однак не зупинило, і сьогодні українське естрадне музичне мистецтво є органічною складовою європейської музичної культури.

У **третьому розділі «Українське естрадне музичне мистецтво як чинник євроінтеграції української культури»**, що складається з чотирьох підрозділів, розглянуто питання євроінтеграційних тенденцій української культури кінця ХХ – початку ХХІ ст. в українському естрадному музичному мистецтві.

У *підрозділі 3.1 «Євроінтеграційний вектор у творчості популярних українських естрадних виконавців»* проаналізовано мистецький доробок популярних українських естрадних виконавців.

У контексті культурної євроінтеграції проаналізовано творчий доробок українських виконавців – гуртів «ВВ», «Океан Ельзи», «The Hardkiss», «Kozak System», «Kazka», «Даха Браха», «Onuka», сольної виконавиці Аліни Паш. Євроінтеграційний вектор їхньої творчості визначається гастрольною діяльністю, міжнародною співпрацею, мовним чинником, європейськими гуманітарними й культурними цінностями, комерціалізацією, а також використанням у творчості зовнішніх маркерів української культури в поєднанні зі світовими музичними трендами. Зазначено, що кожен виконавець чи колектив має свій індивідуальний почерк, а тому кожен параметр представлений у різний спосіб та виражений більш або менш яскраво. Особливо значущими для сучасного українського естрадного музичного мистецтва на сьогоднішньому етапі його розвитку є культивування української мови в піснях та звертання до фольклору. Поєднання фольклору з новими засобами музичної виразності є однією з причин успіху гурту «Onuka»,

поєднання популярної музики й фольклору – гурту «Kazka». Творчість співачки Maguv охарактеризовано як псевдоінтеграційну, оскільки «західні» зовнішні параметри у її творчості не пов'язані з українською культурою і не слугують культурній євроінтеграції України. Аналіз творчості обраних артистів, які репрезентують весь спектр сучасної української естрадної музики, довів, що творча орієнтація більшості українських естрадно-музичних виконавців є європейською, а тому українське естрадне музичне мистецтво є невід'ємною складовою європейського культурного простору.

У підрозділі 3.2 «Вокальні талант-шоу як євроінтеграційна складова українського культурного простору» розглянуто питання українських талант-шоу в контексті глобалізаційних тенденцій, що знайшли відбиток в українській естрадній музиці.

Подано коротку характеристику форматів вокальних талант-шоу «Караоке на Майдані», «Шанс», «Фабрика зірок», «Суперзірка», «Народна зірка», «Співай як зірка», що транслювалися на українському телебаченні з 1999 р. і до сьогодні. Більш детально проаналізовано шоу «Х-фактор» та «Голос країни» (формат, особливості відбору учасників, перебіг, суддівський корпус, переможців, доля останніх у контексті євроінтеграційного вектора української естради), які сьогодні є найбільш рейтингові на українському телебаченні. Зазначено, що завдяки цим шоу стали відомими низка артистів, серед яких Тоня Матвієнко, Mélovin, Tayanna, Аліна Паш, гурт «Kazka» та багато інших, що гідно представляли Україну на міжнародній арені. Вказано недоліки вітчизняних вокальних талант-шоу та значення їх для просування українських артистів у європейський культурний простір.

У підрозділі 3.3 «Пісенний конкурс Євробачення як знаряддя євроінтеграції українського естрадного музичного мистецтва» висвітлено здобутки українських естрадних виконавців на пісенному конкурсі Євробачення, які активізували процес входження української популярної музики в європейський культурний простір.

Інтеграційний вектор був закладений організаторами Євробачення у 1950-х рр., які в музичному телешоу розважального змісту бачили можливість створити в повоєнній Європі спільний культурний простір. Пісенний конкурс Євробачення для української музичної естради став одним зі стимулів та засобів культурної євроінтеграції. Україна, що стала активним учасником Євробачення в 2003 р., завдяки перемогам Руслани у 2004 р. та Джамали у 2016 р., долучилася до європейської музичної індустрії, інтегруючись у загальноєвропейський культурний простір.

Євроінтеграційний аспект Євробачення розглянуто на прикладі українських композицій («Wild Dances», «Dancing Lasha Tumbai», «Angel», «Gravity», «1944», «Under the Ladder» та ін.), що стали найпопулярнішими

серед європейських слухачів. Зазначено, що успіх цим композиціям принесли не лише вокальні дані, артистична майстерність виконавців та яскрава постановка, а й актуальність музичної мови, опора на фольклорні традиції та використання разом з англійською національних мов («Wild Dances», «1944»), а також відповідність цих композицій європейським цінностям – толерантності, непримиренності до тоталітаризму та дискримінації людини залежно від релігії, кольору шкіри та гендерної ідентичності тощо.

Підрозділ 3.4 «Українські музичні заклади вищої освіти як чинник культурної євроінтеграції української музичної естради» присвячено питанням оновлення змісту навчання потенційних українських естрадно-музичних виконавців на початку ХХІ ст.

Висвітлено сторінки історії української естрадної освіти на прикладі провідних навчальних закладів України – Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтв і Київської муніципальної академії музики ім. Р. М. Глієра, які були першими в Україні навчальними осередками, що готували професійних естрадних виконавців. Виявлено специфіку цих навчальних закладів та показано здобутки їх випускників у царині естрадного музичного мистецтва. Охарактеризовано сучасну програму підготовки студентів бакалаврського та магістерського рівнів спеціалізації «Естрадний спів» у Київській муніципальній академії естрадного та циркового мистецтв, зокрема зазначено, що вона відповідає усім вимогам щодо формування фахових компетентностей естрадного вокаліста і базується на напрацюваннях вітчизняної вокальної школи та здобутках європейської педагогічної системи. Зазначено проблеми сучасної естрадної музичної та передусім вокальної освіти, висловлено пропозиції, які дозволять молодим українським естрадним співакам органічно увійти в європейський культурний простір. Молоді творці, будучи студентами, а в майбутньому потенційними митцями, отримують кваліфіковану підготовку. Завдяки міжнародним європейським співпрацям цих ЗВО, уже під час навчання студенти роблять внесок у культурно-мистецьку євроінтеграцію нашої країни.

ВИСНОВКИ

Відповідно до поставленої мети та визначених завдань результати дослідження дозволяють зробити такі висновки.

1. Євроінтеграційні тенденції української культури є прагненням на новому історичному етапі заново підтвердити та затвердити належність України до європейської спільноти. Культурна євроінтеграція у мистецькій сфері охоплює всі види творчої діяльності й передбачає роботу над спільними культурно-мистецькими проектами, концертно-гастрольну діяльність, а також інші форми співпраці між українськими та європейськими митцями, які мають

на меті ознайомити європейську спільноту зі здобутками української культури, а також долучають українських митців до європейської культурної традиції.

Специфікою української музичної культури кінця ХХ – початку ХХІ ст., зокрема естрадного музичного мистецтва, є, по-перше, процес звільнення від бар'єрів, що закладалися в радянський період, і, по-друге, відкритість до європейських мистецьких цінностей різних часів та адаптація нових здобутків культури до національного підґрунтя. Естрадна музика як найбільш масова завдяки своєму комунікативному аспекту є флагманом процесу культурної євроінтеграції до Європи.

Євроінтеграційний вектор сучасного українського естрадного мистецтва виявляється: 1) у поєднанні національно маркованих елементів української музичної культури з надбанням європейської та світової популярної музики; 2) у використанні в пісенних творах англійської мови як комунікативної та української як національно-маркованої; 3) у творчій співпраці з популярними європейськими музичними естрадними виконавцями; 4) у презентації та промоції українськими артистами своєї творчості за кордоном; 5) в орієнтації на європейські гуманітарні та культурні цінності; 6) у комерціалізації сучасного естрадного музичного мистецтва заради входження на європейський та світовий музичний ринок.

2. В індустріальну добу масова культура розглядалася філософами, культурологами, соціологами як уніфікований культурний продукт для споживання широкими масами, основу яких складає «одновимірна людина». Масова культура доінформаційної доби протиставлялася народній та елітарній і оцінювалася переважно негативно. В інформаційну добу значення масової культури переосмислюється, і теоретики культури почали її розглядати як культуру, яка функціонує на основі використання засобів масової комунікації (друкована періодика, радіо, телебачення, Інтернет).

Класичні форми мистецтва (театр, музика, хореографія) під впливом нових комунікаційних технологій сьогодні зазнають масовізації, яка приводить або до комерціалізації та перетворення мистецтва у товар, пристосовуючись до смаків пересічного глядача, або до трансформації мистецьких форм, які наближають їх до масової аудиторії без зниження художнього рівня. Культуротворчий потенціал масової культури постіндустріального суспільства полягає в можливості донесення за допомогою засобів масової комунікації до широкої аудиторії здобутків світової культури та творчості сучасних митців.

Сучасна естрадна музика є масовою музикою, тому що орієнтується на масового слухача, який у добу масових комунікацій є вимогливим, оскільки обізнаний з провідними тенденціями світової музики. Вимогливість українського глядача та слухача дає імпульс для розвитку українським естрадним артистам задля створення якісного та самобутнього продукту європейського рівня. Естрадне музичне мистецтво створюється та розвивається як компонент масової

культури й охоплює широкий спектр жанрів, напрямів і стилів популярної інструментальної та вокальної музики, розвиток яких уможлиблюється завдяки багатогранній творчій діяльності естрадних виконавців (сольних і колективних), композиторів, аранжувальників, звукорежисерів тощо.

3. Естрада як мистецький напрям протягом своєї історії зазнавала найбільших впливів засобів масової комунікації. У першій половині ХХ ст. було сформовано базову одиницю естрадного мистецтва – концертний номер, який відповідав засадам естрадного мистецтва (відкритість, легкість, синтетичність, лаконізм, імпровізаційність, професійна та соціальна мобільність, артистична індивідуальність (за Т. Самаєю)). Популярності естрадні твори набували не лише через безпосереднє спілкування артистів з публікою на концертних майданчиках, а й через використання засобів масової інформації, серед яких головним було радіомовлення. Трансформація естрадного мистецтва відбувається у другій половині ХХ ст. у зв'язку зі зміною форм трансляції (телебачення, Інтернет), де естрадне музичне мистецтво оновлює свої форми та жанри (відеокліп замість вокальної естрадної мініатюри, естрадний телеконцерт замість естрадного концерту, естрадний виступ з продовженням як аналог телесеріалу), а також виражальних засобів, які були вироблені телебаченням. Завдяки новим жанрам, прийомам та виражальним засобам, а також формам трансляції естрада не лише набула нових якостей, а й стала доступна найширшій аудиторії.

4. Розвиток української естрадної пісні протягом 1920–2020 рр. йшов у руслі загальноєвропейських та загальносвітових трендів, однак в силу історичних причин в підрадянській Україні її природна еволюція гальмувалася. У 1920–1940-х рр. пріоритетним жанром в СРСР була масова пісня, яка не увібрала усе розмаїття естрадної творчості. Джазове мистецтво, що було провідним напрямом світової естрадної музики першої половини ХХ ст., у Радянському Союзі у певні періоди було під заборонаю. Проте саме відджазована естрада як європейський варіант джазової музики значно вплинула на українське естрадне музичне мистецтво. З 1960-х рр. популярності набуває рок-музика, яка також спочатку заборонялася в СРСР, і саме рок-мистецтво сприяло оновленню української естрадної пісні. Посилення євроінтеграційних тенденцій в українській естраді спостерігається з часів Незалежності, коли з усіх напрямів музичного мистецтва було знято заборони, а адаптація актуальних стилів світової популярної музики українськими виконавцями офіційно стала можливою безпосередньо із західних зразків, а не з їхніх російських аналогів. Завдяки співпраці українських та зарубіжних естрадних артистів і продюсерів, участі українських виконавців у фестивалях та міжнародних конкурсах українське естрадне музичне мистецтво стало її органічною частиною.

5. Більшість українських естрадних артистів у своїй творчості обирають євроінтеграційний вектор, позиціонуючи себе як українські артисти, котрі мають виразне національне обличчя. На українській естраді є виконавці, музичний доробок яких є показовим для характеристики євроінтеграційної лінії української естради. Національний компонент, поєднаний світовими музичними трендами, є важливим маркером для українського естрадного музичного мистецтва, зокрема для гуртів «ВВ», «Kozak System», «Kazka», «ДахаБраха», «Onuka», співачки Аліни Паш, які поєднують фольклорні мотиви з роком («ВВ», «Kozak System»), поп-музикою («Kazka»), електронікою («Onuka») та хіп-хопом (Аліна Паш). Ці артисти у своїй творчості використовують англійську мову як засіб комунікації та українську як національно-марковану, віддаючи перевагу українській як такій, що зосереджує у собі національні культурні коди. У своїх композиціях музиканти орієнтуються на європейські культурні цінності, зокрема такі, як: сприйняття національної культурної традиції в контексті мультикультуралізму («ВВ», Аліна Паш), фольклор як генетичне коріння власної культурної традиції, яка створила розмаїття культур Європи («ВВ», «Kozak System», «Kazka», «ДахаБраха», «Onuka», Аліна Паш), звертання до соціально важливої тематики, відгук на важливі суспільні та політичні події («Океан Ельзи», «Kozak System», «The Hardkiss»), свобода і гідність людини як найвища цінність («Kozak System»). Євроінтеграційні тенденції у творчості цих та інших українських естрадних виконавців виявляються також у співпраці із зарубіжними артистами, участі в міжнародних фестивалях, завдяки чому відбувається знайомство європейців з українською культурою, а українських артистів – з новими тенденціями розвитку естрадного музичного мистецтва.

6. Пісенний конкурс Євробачення серед музичних естрадних конкурсів від самого початку мав інтеграційне спрямування. Українські артисти почали брати участь у ньому з 2003 р. і за цей доволі невеликий період змогли продемонструвати усій Європі, що Україна має надзвичайно потужний музичний потенціал. Українські артисти двічі перемогли у цьому конкурсі (Руслана у 2004 р. та Джамала у 2016 р.), завдяки музичним композиціям, які вдало поєднали український та кримськотатарський фольклор з сучасною музичною мовою. Перемога зазначених виконавців, а також престижні місця інших українських артистів на Євробаченні дозволили європейцям по-новому глянути на українську музичну культуру, а також допомогли молодим артистам увійти в європейський культурний простір.

Музичні талант-шоу європейського формату, серед яких найпопулярнішими в Україні є «Караоке на Майдані», «Шанс», «Фабрика зірок», «Суперзірка», «Народна зірка», «Співай як зірка», також слугують чинником культурної євроінтеграції української естради. Як правило, вони мають комерційний характер і спрямовані передусім на видовищність самого процесу, а

не на знаходження нових зірок. Однак саме завдяки музичним талант-шоу низка таких українських естрадних виконавців, як Тоня Матвієнко, Mélovin, Tayanna, Аліна Паш, гурт «Kazka», стали відомими широкому загалу не лише в Україні, а й за її межами.

7. Естрадний вокал як найбільш затребуваний напрям естрадного музичного мистецтва сьогодні викладається в багатьох мистецьких освітніх закладах різного рівня – початкових, фахових середніх, вищих. Проте ще тридцять-двадцять років тому естрадного співу як окремої спеціалізації можна було навчитися лише в кількох закладах, серед яких провідними були Київська муніципальна академія естрадного та циркового мистецтва і Київська муніципальна академія музики ім. Р. М. Глієра. У цих закладах освіти вперше в Україні (ще в часи СРСР) розпочалася фахова підготовка естрадних вокалістів. Завдяки майстерності викладачів (навіть у часи майже повного інформаційного вакууму щодо технологічних аспектів підготовки естрадного співака) було органічно поєднано здобутки національної вокальної школи із естетикою сучасного естрадного вокалу та підготовлено багато виконавців, які стали окрасою української та світової естрадної сцени. Сучасні програми підготовки естрадних вокалістів, розроблені з урахуванням світового педагогічного досвіду в зазначеній сфері, відповідають усім вимогам щодо формування фахових компетентностей естрадного співака, і саме тому українські естрадні виконавці сьогодні є затребуваними в усьому світі.

Робота не вичерпує всіх питань, пов'язаних із розвитком українського естрадного музичного мистецтва в європейському культурному контексті. Перспективними можуть стати дослідження, у яких ці тенденції та процеси висвітлювалися відповідно до різних напрямів української естрадної музики – джазу, року, електронної музики, хіп-хопу та ін. Наукові розвідки, у яких питання культурної євроінтеграції української естради розглядалися б в контексті соціокультурних змін, що відбувалися в українському суспільстві за останні десятиліття, мають також перспективу.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ АВТОРОМ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Наукові праці, у яких опубліковані основні наукові результати дисертації

*Статті в наукових фахових виданнях, затверджених МОН України
як фахові за напрямом «мистецтвознавство», які включені
до міжнародних науково-метричних баз даних*

1. Дружинець М. І. Масова культура як комунікативний простір сучасного музичного естрадного мистецтва. *Українська культура: минуле, сучасне, шляхи розвитку*. Рівне: ПДГУ, 2018. Вип. 26. С. 157–163.

2. Дружинець М. І. Масова культура – підґрунтя естрадного музичного мистецтва: становлення, розвиток та соціокультурне значення. *Мистецтвознавчі записки*. Київ: ІДЕЯ-ПРИНТ, 2018. Вип. 34. С. 337–346.

3. Дружинець М. І. Культурно-історичні прогресії напрямів естрадно-музичного мистецтва. *Культура і сучасність*: альманах. Київ: ІДЕЯ-ПРИНТ, 2019. № 1. С. 246–252.

4. Дружинець М. І. Пісенний конкурс Євробачення та вокальні телевізійні талант-шоу як фактор європеїзації та євроінтеграції української культури. *Мистецтвознавчі записки*. Київ: ІДЕЯ-ПРИНТ, 2019. Вип. 35. С. 280–287.

5. Дружинець М. І. Міжнародний пісенний конкурс Євробачення як важливий етап інтеграції української культури. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв*: наук. журнал. Київ: ІДЕЯ-ПРИНТ, 2020. № 1. С. 125–129.

*Статті в іноземних виданнях та наукових виданнях України,
що включені до міжнародних науково-метричних баз*

6. Дружинець М. І. Музичне естрадне мистецтво: жанрово-стильова специфіка та еволюція. *Web of Scholar*. Warszawa, 2018. 8 (26). Vol. 2. P. 24–29.

7. Дружинець М. І. Сучасне композиторське та виконавське мистецтво: еволюція естрадної популярної музики. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2018. Вип. 19. Т. 1. С. 39–43.

8. Дружинець М. І. Процеси євроінтеграції сучасного естрадного мистецтва: київські музичні заклади вищої освіти. *Актуальні питання гуманітарних наук*. Дрогобич: Видавничий дім «Гельветика», 2018. Вип. 20. Т. 2. С. 34–39.

Наукові праці, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації

9. Дружинець М. І. Вокальні талант-шоу як феномен культури: різноаспектні проблеми. *Tradiție și inovare în cercetarea științifică*: ediția a 6-a, dedicată Anului Profesorului Nicolae Filip: Materialele Colloquia Professorum din 29 septembrie 2016. Bălți: S. n., 2017. Vol. 1. P. 74–79.

10. Дружинець М. І. Музичне естрадне мистецтво: стильові напрями та жанрове розмаїття. *Культура та інформаційне суспільство XXI століття*: зб.

матеріалів Всеукр. наук.-теорет. конф. молодих учених, 20–21 квітня 2017 р. Харків: ХДАК, 2017. С. 111–112.

11. Дружинець М. І. Українська популярна музика в контексті євроінтеграції української культури. *International Scientific and Practical Conference «World science»: proceedings of the III International Scientific and Practical Conference «Topical researches of the World Science»*, 28 June 2017. Dubai, 2017. № 7 (23). Vol. 4. С. 4–7.

12. Дружинець М. І. Масова культура та її функціональні блоки. *Актуальні філософські, політологічні та культурологічні проблеми розвитку людини і суспільства у динамічному та глобалізованому світі*: зб. матеріалів Міжн. наук.-практ. конференції, 8–9 лютого 2019 р. Київ: Таврійський національний університет імені В. І. Вернадського, 2019. С. 45–48.

13. Дружинець М. І. П'ятий етап еволюції української музичної естради: зв'язок із європейською індустрією. *The world of science and innovation: abstracts of the 3rd International scientific and practical conference*, 14–16 October 2020. London: Cognum Publishing House, 2020. С. 255–261.

Наукові праці, які додатково відображають наукові результати дисертації

14. Дружинець М. І. Роль Київської муніципальної академії естрадного та циркового мистецтва у процесах євроінтеграції сучасного естрадного мистецтва України. *Збірник наукових статей: До 200-ліття від дня народження Т. Г. Шевченка / Державний Ун-т ім. Алеку Руссо м. Бельці*. Бельці: Presa universitară bălțeană, 2014. С. 76–80.

15. Дружинець М. І. Європейський вимір в естрадному музичному мистецтві: інтерв'ю-опитування. *Культурно-мистецькі обрії' 2017*: зб. наук. праць. Київ: НАКККіМ, 2017. Вип. 3. С. 22–25.

16. Дружинець М. І. Масова культура: підходи до вивчення та напрямки теоретичного осмислення. *АРТ-платФОРМА*: наук. альманах. Київ: КМАЕЦМ, 2020. Вип. 1. С. 278–293.

АНОТАЦІЯ

Дружинець М. І. Естрадне музичне мистецтво України кінця ХХ – початку ХХІ століття як фактор євроінтеграції української культури. – Кваліфікаційна наукова праця на правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства за спеціальністю 26.00.01 – теорія та історія культури. Національна академія

керівних кадрів культури і мистецтв, Міністерство культури та інформаційної політики України, Київ, 2021.

У роботі здійснено комплексне дослідження естрадного музичного мистецтва в контексті євроінтеграційних процесів в Україні кінця ХХ – початку ХХІ століття; обґрунтовано змістові параметри, за якими відбувається євроінтеграція українського естрадного музичного мистецтва в сучасний європейський культурний простір; простежено основні тенденції еволюційних процесів естрадного музичного мистецтва кінця ХХ – початку ХХІ століття у вимірах трансформації форм масової комунікації; висвітлено теоретичні та практичні засади розбудови системи професійної музичної освіти в галузі естрадного музичного мистецтва. Уточнено поняття «естрадне музичне мистецтво», що інтерпретується в дослідженні як складний культурно-мистецький феномен, що функціонує в просторі масової культури та охоплює широкий спектр жанрів, напрямів та стилів популярної інструментальної та вокальної музики. Поглиблено уявлення про роль вокальних талант-шоу та пісенного конкурсу Євробачення як чинників, що сприяють культурній євроінтеграції сучасної української естрадної музики; розуміння значення освітньої діяльності сучасних мистецьких закладів вищої освіти як провідних осередків у підготовці фахівців у сфері естрадного музичного мистецтва України. Набули подальшого розвитку оцінка творчості сучасних представників естрадного музичного мистецтва, їх ролі в реалізації європейських інтеграційних культурно-мистецьких процесів; питання взаємодії масової музичної культури та естрадної музики, євроінтеграційних тенденцій української культури, естрадної музичної освіти.

Ключові слова: євроінтеграція, масова культура, естрадне музичне мистецтво, українська естрадна пісня, конкурс Євробачення, вокальні талант-шоу, естрадна музична освіта.

SUMMARY

Druzhynets M. I. Ukrainian Pop Musical Art of the late XX – early XXI century as a factor of European integration of Ukrainian culture. – Qualification scientific work on the rights to the manuscript.

The PhD. thesis of art studies in speciality 26.00.01 – the theory and history of culture. National Academy of Culture and Arts Management, Ministry of Culture and Information Policy of Ukraine, Kyiv, 2021.

The comprehensive study of pop music in the context of European integration processes in Ukraine in the late XX – early XXI century is carried out in the research. The semantic parameters according to which the European integration of Ukrainian pop music into the modern European cultural space takes place are substantiated. The

main tendencies of evolutionary processes of pop music art of the end of the XX – the beginning of the XXI century are traced in measurements of transformation of forms of mass communication. The theoretical and practical principles of building a system of professional musical education in the field of pop musical art are substantiated.

The concept of "pop musical art" which is interpreted in the study as a complex cultural and artistic phenomenon is clarified. It operates in the space of mass culture and covers a wide range of genres, trends and styles of popular instrumental and vocal music. Perceptions of the role of vocal talent shows and the Eurovision Song Contest as factors contributing to the cultural European integration of modern Ukrainian pop music are deepened. The understanding of the importance of the educational activity of modern art institutions of higher education as leading centres in the training of specialists in the field of pop music of Ukraine is improved. Evaluation of the work of modern representatives of pop music and their role in the implementation of European integration cultural and artistic processes is further developed. The issues of interaction of mass music culture and pop music, European integration tendencies of Ukrainian culture, and pop music education are studied.

The specifics of the Ukrainian musical culture of the late XX – early XXI centuries, in particular pop musical art, are, firstly, the process of exemption from barriers of the Soviet period, and, secondly, openness to European artistic values of different times and adaptation of new cultural achievements to the national basis.

The European integration vector of modern Ukrainian pop art is manifested in 1) combining nationally marked elements of Ukrainian musical culture with the benefit of European and world popular music; 2) using English as communicative language and Ukrainian as a nationally marked language in the songs; 3) creative cooperation with popular European musical pop artists; 4) presentations and promotions of Ukrainian artists' creativity abroad; 5) orientation to European humanitarian and cultural values; 6) the process of introducing of modern pop musical art into commerce and making it available on the European and world musical market.

Most Ukrainian pop artists choose a European integration vector positioning themselves as Ukrainian artists. The national component, combined with world musical trends, is an important marker for Ukrainian pop musical art, in particular for the bands VV, Kozak System, Kazka, DakhaBrakha, Onuka, Alina Pash, who combine folk motives with rock music (VV, Kozak System), pop music (Kazka), electronics (Onuka) and hip-hop (Alina Pash). The musicians focus on the European cultural values in their compositions. In particular, such as perception of a national cultural tradition in the context of multiculturalism (VV, Alina Pash), folklore as genetic roots of cultural tradition, which created a variety of cultures of Europe (VV, Kozak System, Kazka, DakhaBrakha, Onuka, Alina Pash), appealing to important

topics in society, reviewing important social and political events (Okean Elzy, Kozak System, The Hardkiss), freedom and dignity of man as the highest value (Kozak System).

The Eurovision song contest had an integrational direction among musical variety competitions from the very beginning. Ukrainian artists won this competition twice (Ruslana in 2004 and Jamala in 2016), first of all, thanks to musical compositions that have successfully combined the Ukrainian and Crimean Tatar Folklore with a modern musical language. The victory of these performers, as well as the prizes of other Ukrainian artists in Eurovision, allowed Europeans to get to know Ukrainian musical culture in a new way and helped young artists to enter the European cultural space.

The musical talent shows of the European format, among which in Ukraine the most popular are Karaoke on the Maidan, Chance, Star Factory, Superstar, People's Star, Sing as a Star also are a factor in the cultural European integration of Ukrainian pop art. Several Ukrainian pop artists, including Tonya Matvienko, Mélovin, Tayanna, Alina Pash, Kazka became famous abroad thanks to the talent shows, even though they are commercial and aimed primarily at the spectacularity of the process but not finding new stars.

Pop vocal as the most demanded direction of pop musical art is taught in many artistic educational institutions of various levels nowadays. Modern programs of preparation of a variety of vocalists developed using world pedagogical experience in this area are in line with all requirements for the formation of professional competencies of the pop singer. That is why Ukrainian pop artists are required throughout the world.

Keywords: European integration, mass culture, pop musical art, Ukrainian pop song, Eurovision song contest, vocal talent show, pop musical education.

Підписано до друку 07.04.2021.
Формат 60x90/16. Папір офсетн.
Гарнітура «Таймс». Друк цифровий. Обл.-вид. арк. 0,9.
Тираж 100 прим. Зам. № 07/04.

Віддруковано з оригінал-макета у видавництві
«ПолиПринт», м. Одеса, вул. Ак. Корольова, 33.
тел. : (048) 794-64-50
e-mail: info@poliprint.od.ua